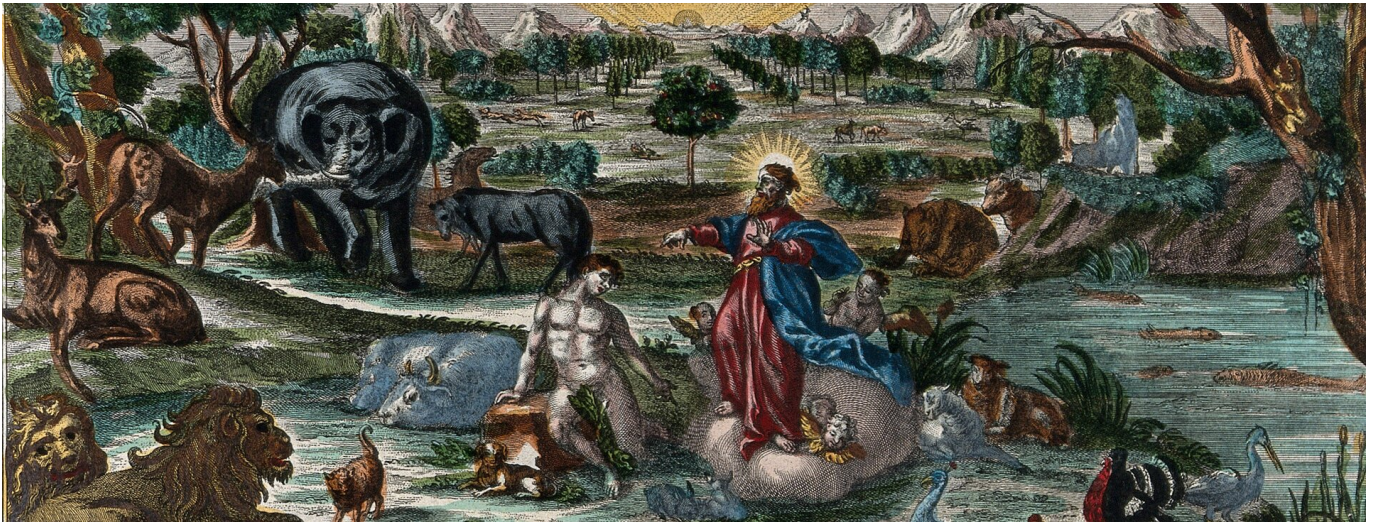

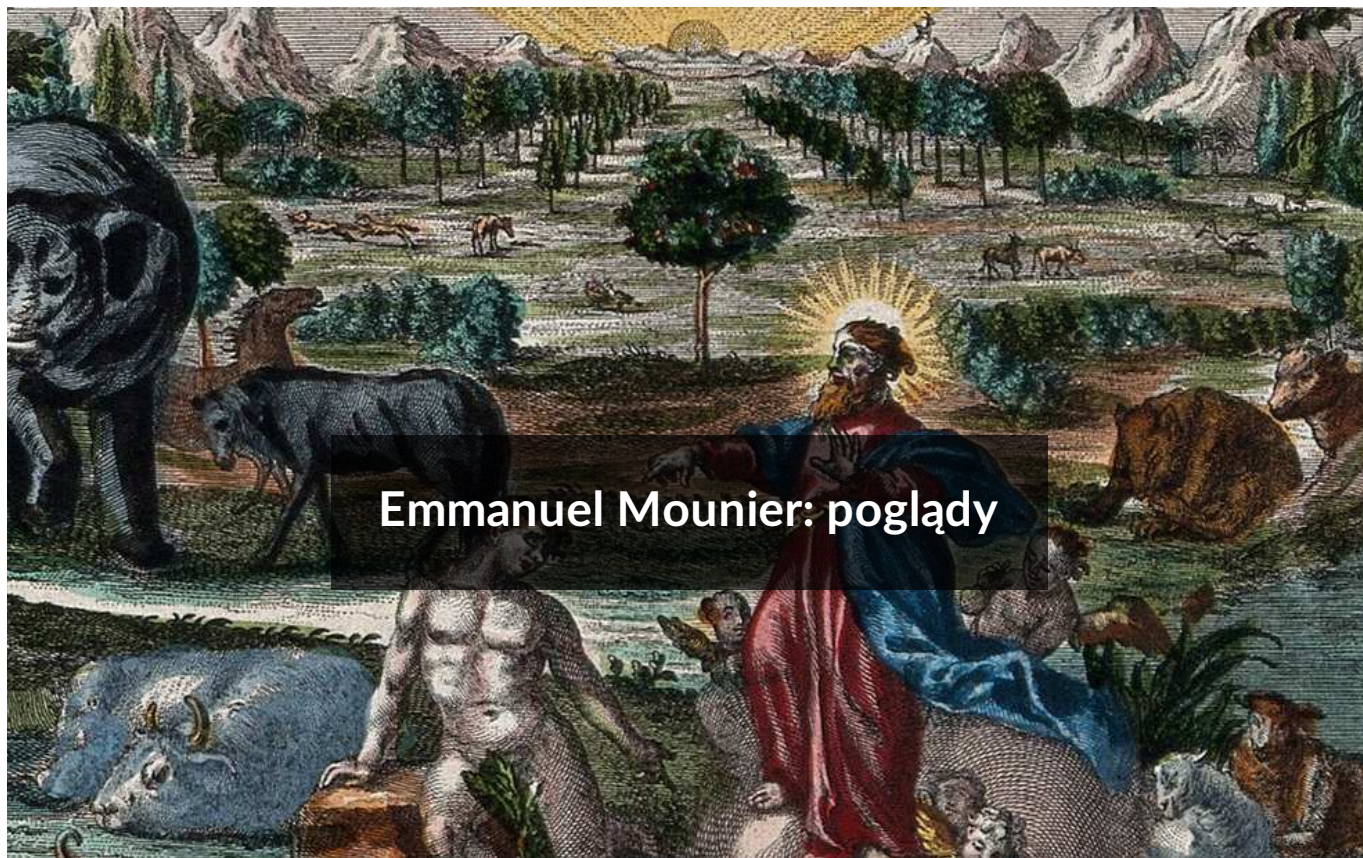

Emmanuel Mounier: poglądy

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Mounier Emmanuel, *Dramat inteligencji (Traktat o charakterze)*.
- Mounier Emmanuel, *Dekadencja jednostki: od bohatera do mieszczanina (Manifest w służbie personalizmu)*.
- Mounier Emmanuel, *Struktura świata osobowego (Wprowadzenie do egzystencjalizmów)*.
- Mounier Emmanuel, *Rewolucja personalistyczna i wspólnotowa*.
- *Który skrzywdziłeś*, [w:] Miłosz Czesław, *Światło dzienne*, 1953.

Koncepcje osoby wywodził z rozważań nad Biblią; zgodnie więc z etyką biblijną człowiek u E. Mouniera związany jest ze swoim czynem

Źródło: *Stworzenie człowieka*, między 1700-1799, dostępny w internecie: Wellcome Collection, licencja: CC BY 4.0.

Jakie są cechy osoby? Czym osoba różni się od indywiduum? Jakie znaczenie ma otwarcie się na inne osoby i postawa zaangażowana w myślenie?

Emmanuel Mounier, tworząc swoją filozofię personalistyczną, sprzeciwiał się sztywnej systematyzacji. Główną kategorią w jego myśleniu był „świat osób”, które charakteryzuje twórczość i wolność, a więc także nieprzewidywalność. Personalista francuski kierował swój namysł w stronę komunikacji osoby z innymi osobami i w konsekwencji zajmowała go problematyka odpowiedzialności. Uważał, że człowiek realizując swoje moralne i duchowe powołanie otwiera się na inny byt – na drugą osobę. Człowiek, który jest „powołany”, musi być więc także „otoczony”. Komunikacja z innymi była dla E. Mouniera podstawą miłości, która jest istotą chrześcijaństwa.

Twoje cele

- Poznasz myśl personalistyczną Emmanuela Mouniera i jej system wartości.
- Scharakteryzujesz osobę ludzką, wymieniając elementy konstytutywne dla bytu osobowego.
- Przeanalizujesz wpływ personalizmu E. Mouniera na rozwój współczesnej myśli humanistycznej.

Przeczytaj

Dla zainteresowanych

Więcej na temat personalizmu i jego przedstawicieli przeczytasz w materiałach:

- [Personalizm](#),
- [Ogólne założenia personalizmu – pojęcie „osoby”](#).

Biografia

Emmanuel Mounier urodził się 1 kwietnia 1905 r. w Grenoble. Był człowiekiem niezwykle twórczym, stale stawiał sobie zadania do rozwiązania, szukał dróg, często pionierskich, by osiągnąć szczyty wiedzy – odznaczał się dużą dynamiką i temperamentem.

W 1927 r. przeprowadził się do Paryża, gdzie rok później ukończył studia. Kluczową datą w życiu Mouniera był rok 1930, kiedy to powstaje pomysł wydawania pisma „Esprit”. Z czasopismem związana była cała chrześcijańska elita myślicieli, ale było ono otwarte dla wszystkich twórczych umysłów, bez względu na wyznawaną religię – duszą pisma był oczywiście Mounier.

Dnia 22 marca 1950 r. umiera na zawał serca w wieku 45 lat. Jego najważniejsze teksty to m.in. *Wprowadzenie do egzystencjonalizmów* (1946), *Co to jest personalizm* (1947) i *Personalizm* (1949).

Pierwszy numer „Esprit” ukazał się w październiku 1932 r. Filozof był też autorem wiodącego artykułu – manifestu *Refaire la Renaissance* (*Powrót do renesansu*).

Źródło: Emmanuel Mounier, dostępny w internecie: europeana.eu, tylko do użytku edukacyjnego.

Poglądy

Mounier podkreślał, że jego personalizm nie jest zamkniętym systemem filozoficznym czy doktrynalnym – to raczej, według jego słów, postulat, metoda, perspektywa w badaniu faktów. Podstawowym twierdzeniem personalizmu, według filozofa, jest istnienie wolnych **osób**, a więc istot twórczych, co w konsekwencji wprowadza w centrum struktur wymiar

nieprzewidywalności, nie ma więc możliwości wypracowania ostatecznej systematyzacji (przy czym przez system **Mounier** rozumie taką filozofię, która pragnie zrozumieć, wyjaśnić wszystko, łącznie z działaniami ludzi, np. jako konieczne następstwo jakichś pierwszych zasad). Brak systematyzacji nie oznacza jednak, że autor rezygnuje z nazwania swojego personalizmu filozofią.

Mounier rozumiał, że chrześcijaństwo to wolność i twórczość, więc filozofia personalistyczna, oparta przecież w dużej mierze na ewangelicznym przesłaniu, nie może kosztować, musi na życie oddziaływać. Swoją postawę myśliciel określał jako „**optymizm tragiczny**” – trzeba bowiem ciągle etycznego wysiłku, ponieważ człowiek nieustannie doświadcza upadku i ciągle się podnosi. W myśleniu Mouniera podstawową kategorią był „świat osób”, wspólnota przeniknięta do samego jądra przez człowieka. Wspólnota nie jest zbiorem klonów w zautomatyzowanym świecie zobrazowanym przez Aldousa Huxleya w *Nowym wspaniałym świecie*. Według personalisty nie chodzi o konstrukcję idealną, o urządzenie rzeczywistości, lecz o, podkreślmy to jeszcze raz, żywą twórczość, przygodę, która realizuje się poprzez wolność człowieka.

Filozofia Mouniera a myśl chrześcijańska

Człowiek jest osobą – koncepcja osoby

Cywilizacja mieszczańska a personalizm

Personalizm i komunikacja

Czym więc jest „integralny realizm chrześcijański”?

Czym jest filozofia oparta na tym realizmie?

Źródła

Oczywistym źródłem myśli Mouniera jest Biblia. W filozofii antycznej personalistę inspirowała filozofia Platona. Był również wnikliwym czytelnikiem Henriego Bergsona. Przez cały okres swojej twórczości pozostawał pod wpływem rosyjskiego filozofa Nikołaja Bierdiajewa (1874-1948), nie bez znaczenia było też oddziaływanie myśli Maxa Schelera.

Filozof bardzo obficie czerpał z przesłania Ewangelii – można powiedzieć, że był wysnuwającym radykalne wnioski czytelnikiem i interpretatorem nauki Jezusa z Nazaretu. Jego mistrzami myśli chrześcijańskiej byli przede wszystkim św. Augustyn i Pascal.

Źródło: *Święty Augustyn z Hippony. Rytownictwo..*

tego nurtu filozoficznego na myśl humanistyczną. Bliski Mounierowi, choć pozostający z nim w stałym sporze, był egzystencjalista chrześcijański [Gabriel Marcel](#). Zakładając samodzielność dróg wielu myślicieli i ich oryginalność, do grupy, która uprawiała lub uprawia pokrewne myślenie, zaliczyć można z Francji: Maurice'a Nédoncelle'a, Paula Ricoeura, z Niemiec: Martina Bubera i Romana Gaurdiniego, z Hiszpanii: Ortegę y Gasseta, ze Szwajcarii: Denisa de Rougemonta. Część z nich rozwinęła wyraźnie dialogową orientację personalizmu.

Jak wiadomo, Mounier był gorącym rzecznikiem dialogu wierzących z niewierzącymi, optymizm jego otwartej postawy można odnaleźć w dokumentach Soboru Watykańskiego II. Mounier pisał, że praca ludzka może być instrumentem dehumanizacji; w podobny sposób problem ten ujmował m.in. Jan XXIII w swojej encyklice *Pacem in terris*. Wspólna jest tu teza, że człowiek podczas pracy nie powinien ztracać swojej osobowości.

Mounier w literaturze i kulturze

W literaturze bezpośrednie odniesienie do personalizmu jest bardzo trudne do wyodrębnienia, ponieważ wielu autorów jako fundament swojej twórczości traktuje człowieka jako osobę. Wątki personalistyczno-egzystencjalne możemy odnaleźć u Witolda Gombrowicza, trudno jednak nazwać je chrześcijańskimi. Zachował się list Gombrowicza

Personalizm Mouniera był w ogólnym rozumieniu bliski egzystencjalizmowi, przede wszystkim w proteście przeciwko „krystalicznym” systemom filozoficznym, takim jak systemy Spinozy czy Hegla. Obce były mu też systemy pozytywizmu, materializmu czy behawioryzmu. Powinowactwo z egzystencjalizmem nie oznaczało przyjęcia wszystkich jego tez; Mounier jako chrześcijanin upatrywał zagrożenia w egzystencjalizmie, zarażonym pesymizmem i solipsyzmem.

Wpływ i recepcja

Od lat 50. XX w. personalizm chrześcijański jest kojarzony przede wszystkim z filozofią Emmanuela Mouniera. Mimo że nie on ukuł pojęcie „personalizm” (we Francji wprowadził go mistrz Bendy, Charles Renouvier), to on otworzył szerokie drogi personalizmowi i spowodował stały wpływ

do Brunona Schulza, w którym ten pierwszy wyraźnie potwierdza swoją znajomość problematyki nowoczesnego personalizmu chrześcijańskiego. Dość wyraźne akcenty personalistyczne można odnaleźć w dziennikach i eseistyce [Andrzeja Bobkowskiego](#). Bez wątplenia rozważania o człowieku jako centrum historii, o człowieku jako osobie odgrywają także ważną rolę w prozie Gustawa Herlinga- Grudzińskiego – jego powołaniem jest obrona osoby ludzkiej wobec totalizmu historii czy wszelakich systemów totalitarnych. Wśród twórców, dla których personalizm był bez wątpienia istotny, nie sposób pominąć [Stanisława Vincenza](#), [Jerzego Stempowskiego](#). Również w pisarstwie [Czesława Miłosza](#) można wyraźnie odnaleźć wątki egzystencjalno-personalistyczne, jego antropologia w wielu wypadkach ma wiele wspólnego z personalizmem chrześcijańskim. Np. Miłosz w wykładach o poezji, cytując Simone Weil, chrześcijańską myślicielkę, przypomina o odpowiedzialności pisarza jako osoby, głosi zatem hasła personalistyczne. Wiersz Czesława Miłosza *Który skrzywdziłeś...*, umieszczony na pomniku Poległych Stoczniowców w Gdańsku, jest symbolem siły osoby ludzkiej, a jednocześnie personalistyczną wizją poety żyjącego we wspólnocie ludzkiej i odpowiedzialnej za nią.

Polecenie 1

Stwórz mem, który będzie twoim komentarzem do roli człowieka w personalizmie Mouniera.

Słownik

komunikacja

(łac. *communicare* – uczynić wspólnym) porozumiewanie się; jedna z podstawowych kategorii w personalizmie; centrum życia osobowego, bez niej nie można mówić o człowieczeństwie wspólnoty; gdy zabraknie komunikacji osób, pojawia się bezimienny tłum, zbiorowisko bez więzi, bez historii i bez nadziei; w komunikacji między osobami łączą się dwa wymiary – z jednej strony zasada nieprzewidywalności, z drugiej zaangażowanie

optymizm tragiczny

ciągły etyczny wysiłek, który człowiek podejmuje mimo integralnego doświadczenia upadku

osoba ludzka

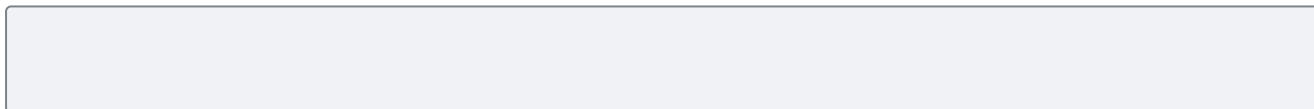
człowiek pojmowany jako jednostkowy i niepowtarzalny byt o szczególnej wartości, wynikającej z jego osobowej godności, wyróżniającej go spośród wszelkich bytów innego rodzaju, a także tworzący wartości w relacji z innymi, przekraczaniu siebie w komunikacji i współdziałaniu z innymi

personalizm

(łac. *persona* – maska, osoba) nurt filozoficzny, stawiający w centrum zainteresowania człowieka i jego wartość, przyznający człowiekowi szczególną rolę w świecie

Polecenie 1

Wysłuchaj poniższego nagrania. Na podstawie analizy poglądów Mouniera wyjaśnij, czym jest osoba ludzka.

Ważne!

Personalizm Mouniera dotyka w wielu miejscach spraw społecznych. Jako krytyk nowoczesnego, finansowego kapitalizmu Mounier zwraca przede wszystkim uwagę na niebezpieczeństwo tworzenia się i kosztownienia społeczeństwa bezosobowego, w którym pseudokomfort zabija – kluczową dla jego filozofii – zasadę twórczego życia. Brak sensu istnienia to w jego koncepcji koniec cywilizacji.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PP5XyFtHq>

Emmanuel Mounier

Rewolucja personalistyczna i wspólnotowa

1. Czym jest moja osoba? Osoba to nie jest jednostka. Nazywamy jednostką rozpraszanie się i zatracanie się osoby na powierzchni jej życia, a także upodobanie, jakie w tym znajduje. Moja jednostka to niesprecyzowany i zmienny, nakładający się na siebie obraz różnych postaci, wśród których się unoszę, w których odkrywam się i uciekam od siebie samego. Moja jednostka to zachłanna radość z rozproszenia, kazirodcza miłość moich cech szczególnych, tej całej cennej obfitości, która jedynie mnie interesuje. [...] Jednostka to rozpląnięcie się osoby w materii. [...] Osoba przeciwstawia się jednostce o tyle, o ile jest panowaniem nad sobą, wyborem, kształtowaniem, zdobywaniem samej siebie. Zamiast się obwarowywać, ponosi ryzyko dla miłości. Jest wreszcie bogata dzięki wszelkiemu obcowaniu z ciałem świata i z ciałem człowieka, z duchowością, która ją ożywia, ze wspólnotami, w których się objawia.

2. Moja osoba nie jest świadomością, którą posiadam o niej. Za każdym razem, gdy zaczerpnę z mojej świadomości, cóż z niej wydobywam? Często, jeśli nad sobą nie panuję, są to efemeryczne fragmenty indywidualności, powietrze, którym na co dzień

oddycham. Jeśli robię krok naprzód, przychodzą do mnie grane przeze mnie role, zrodzone ze związku mojego temperamentu i jakiegoś kaprysu intelektualnego, z jakiejś przebiegłości lub zdziwienia: role, którymi byłem i które przeżyły same siebie dzięki bezwładności lub podłości; [...] Moje nadzieje, moje chęci ukazują mi się dość szybko, jako małe systemy, uparte i ograniczone, zwrócone przeciwko życiu, wyrzeczeniu i miłości. [...] Wszystko więc dzieje się tak, jak gdyby moja osoba była tym niewidzialnym centrum, w którym wszystko się łączy; przejawia się ona – dobrze lub źle – poprzez znaki, jak ukryty gospodarz wszystkich najdrobniejszych przejawów życia; nie może być jednak wyraźnie dostrzeżona przez moją świadomość. [...] Osoba nie jest miejscem w przestrzeni, dziedziną, którą można ograniczyć i która może być dodana do innych dziedzin człowieka. Osoba jest tym, co wyraża całego człowieka. [...] Moja osoba jest we mnie obecnością i jednością ponadczasowego powołania, która wzywa mnie do nieograniczonego przekraczania samego siebie i dokonuje zawsze niedoskonałego, zawsze rozpoczynanego na nowo zjednoczenia działających we mnie elementów. [...] Moja osoba jest wcielona. Nie może więc nigdy, w tych warunkach, w jakich się znajduje, uwolnić się zupełnie od zależności wobec materii. [...] Chcieć tego uniknąć, to z góry skazać się na niepowodzenie: kto chce być aniołem, staje się zwierzęciem. [...] Wreszcie, moja osoba może odnaleźć siebie dopiero przez oddanie się jakiejś wyższej wspólnoty, która przyzywa i integruje poszczególne osoby.

3. Trzy są [...] zasadnicze ćwiczenia, które formują osobę: rozmyślanie – w poszukiwaniu swojego powołania; zaangażowanie – uznanie swojego wcielenia; wyrzeczenie – inicjacja do ofiarowania siebie i do życia przez innych. Nie spełniając któregośkolwiek z nich, osoba skazuje się na upadek. Odnowa osoby nie może dokonywać się przez spirytualizację opartą na wzorach idealizmu, przez pracę czysto wewnętrzną, która na skutek braku zasad duchowych oraz pokory wciągnęłaby nas jeszcze głębiej w dekadencję psychologizmu. [...] Ale ponieważ osoba jest zawsze ponad swoimi realizacjami, osobowość widziana jako cel i ujmowana, jeśli tak można powiedzieć, jako przedmiot nie jest godna zainteresowania. [...] Powołanie do tego, by być osobą, nie ma [...] żadnego związku z poszukiwaniem osobowości. Osoba jest nieskończonością, albo przynajmniej ponad skończonością – uczyniona na podobieństwo Boże, powiada wierzący. Osobowość jest zawsze lub zawsze dąży do tego, aby być rewindykacją skończonego, która zżyma się na własną skończoność. [...] Nie wystarczy [...] wyjście z wielorakości i anonimowości jednostki, aby połączyć się z osobą. [...] Osoba jest bowiem siedliskiem podstawowego paradoksu: miejscem, gdzie otrzymywanie jest czynnością bardziej osobową niż tworzenie, gdzie tylko dając, można cieszyć się posiadaniem. [...] Osoba może urzeczywistnić się tylko we wspólnoty; co nie oznacza jednak, że ma jakieś szanse dokonania tego, tracąc się w bezosobowym „się”. Prawdziwą wspólnotą jest tylko wspólnota osób. [...] Moja osoba jest [...] zawsze

ponad aktualną obiektywizacją: ponadświadoma i ponadczasowa, szersza niż moje na nią spojrzenie, bardziej wewnętrzna niż konstrukcje, w które usiłuję ją ująć.

Źródło: Emmanuel Mounier, *Rewolucja personalistyczna i wspólnotowa*.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Zastanów się, dlaczego nie można utożsamiać osoby z jednostką. Na czym polega zasadnicza różnica w tych kategoriach określających człowieka?

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Który z nurtów filozofii był, według Mouniera, wyjściowy dla filozofii chrześcijańskiej?

- ☐ Filozofia religii.
- ☐ Tradycja platońsko-augustyńska.
- ☐ Egzystencjalizm.
- ☐ Tradycja neotomistyczna.

Ćwiczenie 2

Jakie są charakterystyczne cechy personalizmu według Mouniera?

- ☐ Personalizm prowadzi do przewidywalnych konsekwencji i skutków.
- ☐ Personalizm to postulat i metoda w badaniu faktów.
- ☐ Podstawowym twierdzeniem personalizmu jest istnienie wolnych i twórczych osób.
- ☐ Personalizm nie jest zamkniętym systemem filozoficznym ani doktrynalnym.
- ☐ W personalizmie istnieje możliwość wypracowania ostatecznej systematyzacji filozoficznej.

Ćwiczenie 3

Wskaż twierdzenia, które są zgodne z filozoficznym stanowiskiem Mouniera.

Chrześcijaństwo to wolność i twórczość.

zgodne ☐

niezgodne ☐

Filozofia personalistyczna musi opierać się na ewangelicznym przesłaniu, które nie może się zmieniać.

zgodne ☐

niezgodne ☐

Swoją postawę Mounier określał jako „ optymizm tragiczny”.

zgodne ☐

niezgodne ☐

Mounier twierdził, że trzeba ciągłego etycznego wysiłku, by wciąż podnosić się po ciągłych upadkach.

zgodne ☐

niezgodne ☐

W myśleniu Mouniera podstawową kategorią była jednostka.

zgodne ☐

niezgodne ☐

Społeczeństwo w zautomatyzowanym świecie zamienia się w zbiór klonów.

zgodne ☐

niezgodne ☐

Według Mouniera nie należy dążyć do idealnego urządzenia rzeczywistości, lecz walczyć o żywą twórczość, która realizuje się poprzez wolność człowieka.

zgodne ☐

niezgodne ☐

Ćwiczenie 4

Kim jest człowiek w filozofii Mouniera? Uzupełnij tekst.

Słowa do uzupełnienia: *osoba, urzeczowienie, jednostka, niepowtarzalny, tajemnica człowieka, tajemnica, człowiek, sproblematyzować, wykluczony, przedmiot.*

Pamiętaj o poprawnych formach gramatycznych i ortograficznych.

Zgodnie z religią chrześcijańską człowiek jest . W filozofii personalistycznej nie można mówić o człowieka ani o traktowaniu go jako jednej z wielu podobnych . Osoba powołana do życia przez Boga jest . Chrześcijaństwo musi być inspirujące, twórcze i młode i nie może zapominać o ciągle na nowo objawiającej się ani uciekać od niej. nie da się zdefiniować – można ją tylko kontemplować i jej doświadczać. jest poza definicją, nie wolno próbować go ująć w aksjomatycznym języku twierdzeń. człowieka oznacza uprzedmiotować go, a w chrześcijaństwie i w personalizmie taka możliwość jest . Człowiek jest obrazem Boga, nie zaś .

Ćwiczenie 5

Spróbuj określić, kogo nazywa Mounier „bohaterem”, a kogo „mieszczaninem”.

Ćwiczenie 6

Jakie są cechy jednostki i osoby? Pogrupuj elementy.

osoba

Jest w wiecznym ruchu.

Ma egoistyczne cele.

Jest bytem realnym.

Transcenduje siebie.

Jest wartością.

Jest wolna.

Jest niezastąpiona.

Zaspokaja własne pragnienia.

Jest nastawiona na siebie.

Nie jest złudzeniem.

Otwiera się na inny byt.

Ma cel wspólnotowy.

Jest oderwana od społeczeństwa.

Należy ją stworzyć.

jednostka

Ćwiczenie 7

Jak francuski filozof rozumie zaangażowanie w komunikacji?

Zapoznaj się z wierszem Czesława Miłosza i napisz, jakie elementy filozofii personalistycznej w nim znajdujesz.

“ Który skrzywdziłeś

Który skrzywdziłeś człowieka prostego
Śmiechem nad krzywdą jego wybuchając,
Gromadę błaznów koło siebie mając
Na pomieszanie dobrego i złego,

Choćby przed tobą wszyscy się skłonili
Cnotę i mądrość tobie przypisując,
Złote medale na twoją cześć kując,
Radzi że jeszcze jeden dzień przeżyli,

Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta
Możesz go zabić – narodzi się nowy.
Spisane będą czyny i rozmowy.

Lepszy dla ciebie byłby świt zimowy
I sznur i gałąź pod ciężarem zgięta.

Źródło: *Który skrzywdziłeś*, [w:] Czesław Miłosz, *Światło dzienne*, 1953.

Dla nauczyciela

Autor: Paweł Kaniowski

Przedmiot: Filozofia

Temat: Emmanuel Mounier: poglądy

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

12. Egzystencjalizm. Uczeń:

4) charakteryzuje jeden z następujących kierunków filozofii XX wieku: filozofia życia, hermeneutyka, personalizm, filozofia dialogu;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- relacjonuje poglądy personalistyczne Mouniera i jego system wartości;
- wyróżnia osobę ludzką, wymieniając elementy konstytutywne dla bytu osobowego;
- analizuje wpływ personalizmu Mouniera na rozwój współczesnej myśli humanistycznej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;

- z użyciem komputera;
- praca z tekstem;
- dyskusja;
- audiobook;
- burza mózgów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Przed lekcją nauczyciel udostępnia uczniom na platformie materiał „Emmanuel Mounier: poglądy”. Uczniowie mają za zadanie przygotować odpowiedzi na pytania zawarte w sekcji „Przeczytaj”.
2. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z medium w sekcji „Audiobook”.

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący zajęcia loguje się na platformie. Na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika wyświetla temat lekcji, następnie omawia cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Wspólnie z uczniami ustala kryteria sukcesu.
2. **Raport z przygotowań.** Nauczyciel, za pomocą raportu dostępnego w panelu użytkownika, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza ich odpowiedzi na pytania w sekcji „Przeczytaj”. Czyta na głos wybrane z nich. Następnie na podstawie odpowiedzi uczniów inicjuje dyskusję, zadając pytanie: *Co to znaczy, że „realizm chrześcijański” powinien objąć całego człowieka w wymiarze zarówno immanentnym, jak i transcendentnym?*

Faza realizacyjna:

1. **Burza mózgów.** Nauczyciel informuje uczniów, że będą pracować metodą burzy mózgów, i jeśli to konieczne, wyjaśnia jej zasady. Wyłania także moderatora, który

będzie zapisywał pomysły na tablicy, oraz określa czas wykonania zadania.

Następnie nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Czym osoba różni się od indywiduum? Jakie znaczenie ma otwarcie się na inne osoby i postawa zaangażowana w myśleniu?*

Uczniowie podają swoje propozycje odpowiedzi. Po zakończeniu fazy twórczej następuje wspólna weryfikacja pomysłów. Nauczyciel prosi uczniów, aby porównali swoje propozycje z informacjami zamieszczonymi na tablicy.

2. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Audiobook”. Uczniowie po zapoznaniu się z nim dzielą się na grupy i przygotowują odpowiedzi na pytania:

– grupa 1: *Dlaczego w filozofii Mouniera pojawia się wezwanie do uczciwości intelektualnej?*;

– grupa 2: *Jaki jest związek tego wezwania z kategorią zaangażowania?*;

– grupa 3: *Na podstawie analizy poglądów Mouniera wyjaśnij, czym jest osoba ludzka.*

Po upływie ustalonego wcześniej czasu przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycje odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do nich lub je uzupełniają. Nauczyciel czuwa nad prawidłowym przebiegiem zadania, udzielając uczniom informacji zwrotnej.

3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Nauczyciel, korzystając z tablicy interaktywnej lub rzutnika, wyświetla treść ćwiczeń nr 1 i 2. Uczniowie pracują nad odpowiedziami indywidualnie. Następnie nauczyciel sprawdza w panelu użytkownika udzielone odpowiedzi i omawia je z uczniami.

4. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 3 i 6, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.

5. Nauczyciel wybiera osobę, która odczytuje na forum treść ostatniego ćwiczenia nr 7. Uczeń, prowadząc na forum analizę problemu, podaje swoją propozycję rozwiązania. Nauczyciel zachęca do dyskusji pozostałych uczniów, jeśli jest to konieczne, naprowadza na prawidłowe rozwiązanie.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”, omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

2. Wszyscy uczniowie podsumowują zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Napisz esej, który byłby rozwinięciem następującej myśli Mouniera: *Istnieję jedynie w takim stopniu, w jakim istnieję dla kogoś drugiego; względnie: Być znaczy kochać.*

Materiały pomocnicze:

- Mounier E., *Co to jest personalizm?*, Kraków 1960.
- Słomski W., *Duch personalizmu*, Warszawa 2008.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Audiobook” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.